

I. 1941: «Η πλήξασα το Έθνος μας συμφορά είναι ανωτέρα πάσης άλλης σκέψεως»

Το 1941 σηματοδοτεί την απαρχή μιας νέας ιστορικής περιόδου για την Ελλάδα, την περίοδο της Κατοχής, με όλες τις ανατροπές που επέφερε στις –όποιες– προηγούμενες ισορροπίες. Το διάστημα 1941-1944, η χώρα δοκιμάστηκε σκληρά σε όλα τα επίπεδα. Με νέες συνθήκες και δεδομένα, ο ελληνικός λαός εκλήθη να αναζητήσει τους δρόμους εκείνους που θα οδηγούσαν στην επιβίωση, στην προσαρμογή και τελικά στην αντίσταση.

Με την έκρηξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Σεπτέμβριος 1939), η Ελλάδα προσπάθησε να τηρήσει ουδέτερη και προσεκτική στάση απέναντι στις χώρες του Άξονα, αλλά και στην Αγγλία. Ωστόσο, οι προκλήσεις της Ιταλίας του Μουσολίνι καταδείκνυαν ότι η εμπλοκή της χώρας σε πόλεμο ήταν πλέον ζήτημα χρόνου. Πράγματι, από τον Οκτώβριο του 1940 η Ελλάδα αναμετρήθηκε με την ισχυρή γειτονική Ιταλία στην ελληνοαλβανική μεθόριο, με απρόσμενη επιτυχία.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, στην πρώτη συνεδρίαση της διοικητικής επιτροπής του ΣΕΒΒ, ύστερα από την είσοδο της χώρας στον πόλεμο, ο Σύνδεσμος χαιρέτιζε «τον μαχόμενον στρατόν της Ελλάδος, ο οποίος [...] γράφει και πάλιν σε λίδας αφθάστου δόξης». Μάλιστα, ο πρόεδρος Κοσμάς Πανούτσος εξέφραζε τη βεβαιότητα ότι προπάντων οι βιομηχανοί δεν θα υστερούσαν «εις υλικάς και ηθικάς θυσίας προς τας οικογενείας των στρατευθέντων και τας ασθενεστέρας οικονομικάς τάξεις».¹

Στην αρχή του 1941, ο Σύνδεσμος προσπαθούσε να εκτιμήσει τις εξελίξεις και να διερευνήσει τους τρόπους διασφάλισης της παραγωγής. Ανησυχώντας για την εύρυθμη συνέχιση της λειτουργίας των βιομηχανικών μονάδων, δραστηριοποιήθηκε για την αναστολή στράτευσης ή/και την απόσπαση εξειδικευμένων τεχνικών στελεχών από το μέτωπο, σύμφωνα με στοιχεία που ο ίδιος ο ΣΕΒΒ είχε συγκεντρώσει. Ωστόσο, η αδυναμία της κρατικής μηχανής για την αντιμετώπιση των δυσκολιών του Πολέμου δεν άργησε να διαφανεί. Χαρακτηριστικά, στις 22 Ιανουαρίου 1940, ο επίτιμος πρόεδρος Ανδρέας Χατζηκυριάκος πληροφόρησε τη διοικούσα επιτροπή ότι εκλήθη ο ίδιος με άλλους βιομηχάνους να συμμετάσχει σε μια «μεγάλη Επιτροπή», μαζί με καθηγητές του Πολυτεχνείου για «ζήτηματα μεγάλης χρησιμότητος», που άπτονταν της βιομηχανίας. Σε μια δεύτερη επιτροπή του υπουργείου Οικονομικών συμμετείχαν, εκ μέρους του Συνδέσμου, οι Α. Μακρής και Κ. Γκέρτσος. Αλλά και μία τρίτη επιτροπή συγκροτήθηκε από το υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, όπως ανακοίνωσε ο Ι. Τερζάκης, με κύριο στόχο τη διερεύνηση της προοπτικής της βιομηχανίας μετά τον Πόλεμο.² Οι σπασμωδικές κινήσεις και η έλλειψη συντονισμού της κυβέρνησης προκάλεσαν την αντίδραση του ΣΕΒΒ· με έντονα διαβήματα ζητούσε τη δημιουργία ενιαίου φορέα για τα βιομηχανικά θέματα.

Η αμχανία αναπόφευκτα επιτάθηκε με το θάνατο του Ιωάννη Μεταξά, στις 29 Ιανουαρίου 1941. Στο σχετικό ψήφισμα του Συνδέσμου για τον Μεταξά εκφράζονταν η πλήρης αφοσίωση και η πίστη του βιομηχανικού κόσμου προς τον Γεώργιο Β΄, μοναδικό πλέον κέντρο εξουσίας και συσπείρωσης, καθώς και στην κυβέρνηση του.³ Στην κρίσιμη αυτή στιγμή και με πρωθυπουργό πλέον τον Αλέξανδρο Κοριζή, οι γερμανικές δυνάμεις επιτέθηκαν εναντίον της Ελλάδας και της Γιουγκοσλαβίας. Σε μόλις τρεις ημέρες, στις 9 Απριλίου 1941, ο γερμανικός στρατός βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη. Με τους Γερμανούς προ των πυλών της πρωτεύουσας, ο πρωθυπουργός, ύστερα από μία δραματική συνάντηση με τον Γεώργιο, αυτοκτόνησε (18 Απριλίου). Ο διάδοχος πρωθυπουργός Εμμανουήλ Τσουδερός, μαζί με τον βασιλιά, την κυβέρνηση και άλλους κρατικούς αξιωματούχους κατέφυγαν στην Κρήτη (23 Απριλίου) και από εκεί στην Αίγυπτο.

ηριστική γελοιογραφία,
ειυμένη τον Μάιο 1941
at Britain and the East.
ρα από την αναμέτρηση
του Μουσολίνι, δέχεται
επίθεση των Γερμανών.
το βιβλίο του Α. Κύρου,
έδωσε την νίκη, 1945 -
Αρχείο Βοβολίνη)

Ο κ. ΚΟΡΙΖΗΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

Τὴν πρωτῶν τῆς 19ης Φεβρουαρίου ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Α. Κοριζῆς ἐδέχθη τὸ προεδρεῖον τοῦ Συνδέσμου τῶν Βιομηχάνων. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου κ. Πανοῦτσος, προσφωνῶν τὸν κ. Πρωθυπουργόν, ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὰ συγχαρητήρια καὶ διεδήλωσε τὴν ζωηρὰν ἰκανοποίησιν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀναλήψει τῆς προεδρίας τῆς κυβερνήσεως.

«Ἐχοντες πρὸ ἡμῶν τὸν δημιουργικὸν καὶ ἀξιὸν ἄνδρα, εἶπεν ὁ κ. Πανοῦτσος, εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι θὰ φέρητε εἰς αἴσιον πέρας τὸν ἱστορικὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους μας, καὶ δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς ὑμᾶς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ κόσμου τὸν ὁποῖον ἐκ προσωποῦμεν».

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀπαντῶν, ἠσχίσθη τὸν κ. Πανοῦτσον διὰ τοὺς καλοὺς τοῦ λόγους καὶ ἐτόνισε τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὁ βιομηχανικὸς κόσμος τῆς χώρας εἰς τὴν περίοδον τὴν ὁποίαν διατρέχει ὁ τόπος νὰ βοηθήσῃ τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἐντατικωτέρας καὶ πληρετέρας ἀποδοτικότητος τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας. «Θεωρῶ, εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, τὴν βιομηχανίαν ὡς κοινωνικὴν λειτουργίαν καὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς λειτουργίας ταύτης πρέπει μαζῇ μὲ τὸ ἴδιον τῆς βιομηχανίας συμφέρον νὰ ἐξυπερετῆται καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ τὸ συμφέρον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου».

Με τὴν εἴσοδο των Γερμανῶν στὴν Αθήνα (27 Ἀπριλίου), ἀρχισε ἡ περίοδος τῆς Κατοχῆς. Δύο μέρες ἀργότερα, δημιουργήθηκε ἡ πρώτη κυβέρνησις συνεργασίας, ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία τοῦ στρατηγού Γ. Τσολάκογλου. Οἱ δυσκολίες τῆς νέας αὐτῆς ἐποχῆς προέκυψαν τάχιστα. Πρῶτα ἐγένε αἰσθητὴ ἡ ἐλλειψὴ ἐπικοινωνίας μεταξὺ κέντρου καὶ περιφέρειας καὶ ἀμέσως μετὰ ἡ γενικότερη υπολειπουμένη των βιομηχανικῶν μονάδων, με ἀποτελέσματα τῆς συρρίκνωσης των θέσεων ἐργασίας καὶ τὴν ἀδυναμία χρηματοδότησης γιὰ τὴ συνέχιση τῆς παραγωγῆς.⁴

Σε αὐτὰ τὰ προβλήματα ἦρθε γρήγορα νὰ προστεθεῖ ἡ ἐπίταξη των πρώτων υλῶν ἀπὸ τὴς ἀρχῆς Κατοχῆς. Χαρακτηριστικὴ ἦταν ἡ περίπτωση τοῦ κλάδου βαμβακουργίας. Οἱ Ἕλληνες βαμβακουργοὶ ὑποχρεώθηκαν νὰ παραδώσουν 200 τόνους βαμβάκι στὴ Βαμβακεμπορικὴ Ἐταιρεία Βρέμης, ἐνῶ 5.000 τόνοι τῆς Κρατικῆς Υπηρεσίας Διαχειρίσεως Ἐγχωρίων Προϊόντων (ΚΥΔΕΠ) δεσμεύτηκαν, ὕστερα ἀπὸ σύμβαση με τὴς γερμανικῆς ἀρχῆς καὶ ὑπὸ τὴν ἐγκριση τῆς κυβερνήσεως. Ὁ Π. Κουλούρης, ὁ πρόεδρος τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Βιομηχάνων Κλωστοῦφαντουργῶν, ἀνακοίνωνε στὸν ΣΕΒΒ, τὸν Ἰούνιο 1941, ὅτι, ὑπὸ αὐτοὺς τοὺς ὅρους, «ἡ ολοκληρωτικὴ ἀνεργία εἰς τὸν κλάδον τῆς βαμβακουργίας εἶνε ἀναπόφευκτος, ἀμέσος καὶ ευρυτάτη».⁵ Ἀκριβῶς τὴ δεινὴ θέσις τῆς βαμβακουργίας περιέγραφε καὶ ὁ Χριστόφορος Κατσάμπας τῆς Πειραιϊκῆς-Πατραϊκῆς στα ἀπομνημονεύματά του: τὴν ολικὴν δέσμευση τῆς παραγωγῆς βαμβακιού, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαστικὴν «πώληση» των ἀποθεμάτων σε βαμβακεμπορικοὺς οἴκους τῆς Γερμανίας.⁶ Ἐνδεικτικὸ γιὰ τὴς δυσχέρειες τοῦ κλάδου ἦταν τὸ γεγονός ὅτι καὶ ἡ Πανελληνίος Ἐνωσις Βιομηχάνων Κλωστοῦφαντουργῶν αἰτήθηκε τὴν υποκατάστασιν τῆς ἀπὸ τὸν κεντρικὸν βιομηχανικὸν φορέα, τὸν ΣΕΒΒ, λόγω τῆς ἐλλιποῦς ἐπικοινωνίας των μελῶν, τῆς διακοπῆς

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας
καὶ ἡ συμβολὴ τῶν Βιομηχάνων.

Ἡ ἀντιμετώπισις τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων.

Τὸ Κράτος καὶ αἱ ἐργαζόμενα τάξεις.

Τὰ καπιτικὰ ζητήματα τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ μὲ τὴν Γερμανίαν.

Ἡ κυκλοφορία τῶν νέων τραπεζογραμματίων.

Εἰδήσεις — Πληροφορίαι.

ΑΘΗΝΑΙ, Μάϊος 1941
Γραφεῖα: Ὁδὸς Μαυρογένους 15
Ἰδιοκτῆτης: ΣΠ. Α. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ
Διευθυντής: Α. ΠΗΝΙΑΤΟΓΛΟΥ
Ἄριθ. Τηλεφ. 82-906

Τὰ γραφεῖα τοῦ **Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων καὶ Βιοτεχνῶν** μεταφέρονται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου εἰς τὸ νέον μέγαρον τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ, γωνία Πανεπιστημίου καὶ Βουκουρεστίου, 5ος ὄροφος.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Βιομηχάνων καὶ Βιοτεχνῶν στεγάζεται ἤδη, —ἐπιταχθέντων τῶν Γραφείων του— εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νίκης καὶ Μητροπόλεως 7 (πρώην κατάστημα Ἀδελφῶν Μαντζούνη) τοῦ ὁποίου τὴν χρῆσιν εὐγενῶς προσέφεραν οἱ κ. κ. Δημ. Π. Μαντζούνης καὶ Παν. Δ. Μαντζούνης, δωρεάν.

λειτουργίας πολλῶν εργοστασίων καὶ τῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας. Ἄλλωστε, ἡ ἔνωσις τελοῦσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ΣΕΒΒ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἰδρύσεώς της.⁷

Ὡστόσο, τὸν Ἀπρίλιο 1941, ὁ Σύνδεσμος ἀναγκάστηκε νὰ εγκαταλείψει τὰ γραφεῖα του στὸ Μέγαρο τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ, λόγῳ ἐπίταξης ἀπὸ τὶς ἀρχές Κατοχῆς. Ἀς σημειωθεῖ ὅτι ὁ ΣΕΒΒ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1940 εἶχε εγκατασταθεῖ στὸν πέμπτο ὄροφο τοῦ Μεγάρου, ἀλλὰ δὲν πρόλαβε νὰ υλοποιήσει τὸ σχέδιό του γιὰ συγκρότηση ἐιδικῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κοσμητορας Π. Μαντζούνης φιλοξένησε τὸν Σύνδεσμο σὲ δικό του κατάστημα, ἐπὶ τῶν οδῶν Νίκης καὶ Μητροπόλεως 7.⁸

Μπροστὰ στὰ αὐξανόμενα προβλήματα τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου, ὁ Σύνδεσμος ἀρχισε σειρά ἐπαφῶν καὶ διαβημάτων πρὸς τὴν κυβέρνηση Τσολάκογλου. Σὲ σχετικὴ ἐκτενὴ ἀναφορὰ του, ἐπεσήμαινε τὴν ἀδυναμία λειτουργίας τῶν εργοστασίων, λόγῳ ἐλλείψεως πρώτων υλῶν, καυσίμων καὶ μέσων μεταφοράς τῶν προϊόντων. Ὁ κίνδυνος γιὰ τὸ οριστικὸ κλείσιμο τοῦ συνόλου τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἦταν πλέον ορατός. Μάλιστα ὁ ΣΕΒΒ εἶχε συλλέξει ὅσα στοιχεῖα μπορούσε σὲ αὐτές τὶς συνθήκες γιὰ τὴν κατάσταση κάθε κλάδου, τὰ ὁποῖα καὶ κατέθεσε στὴν κατοχικὴ κυβέρνηση, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1941.⁹

Οξύτατο ἐπίσης πρόβλημα τῆς Κατοχῆς ἦταν τὸ νομισματικὸ. Τὸ υπουργεῖο Οἰκονομικῶν προέβη σὲ σχετικὲς προτάσεις γιὰ «αλληλοσυμπλήρωση τῶν οἰκονομιῶν τῶν δύο χωρῶν» με κέντρο τὸ Βερολίνο καὶ συνεννόηση γιὰ τὴ νομισματικὴ κυκλοφορία καὶ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ πληθωρισμοῦ, οἱ ὁποῖες βέβαια δὲν ἔτυχαν τοῦ ἐνδιαφέροντος

Κοσμάς Γ. Πανούτσος (Κρανίδι Ερμιόνης 1881-Ελβετία 1945)

Έμπορος και βιομήχανος. Ο πατέρας του Γεώργιος Πανούτσος ήταν
και πλοιοκτήτης. Ο Κοσμάς και τα τέσσερα αδέρφια του, Βασίλειος
και Ιωάννης ξεκίνησαν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία με αυτή

επιχείρηση. Το 1905, σε συνεργασία με τους Δέδε και Προυσιάνο, δημιούργησαν την αλευροβιομηχανία
Πανούτσος-Προυσιάνος-Δέδες με εντυπωσιακές εγκαταστάσεις στον Πειραιά, οι οποίες πωλήθηκαν

Το 1925 οι αδελφοί Πανούτσου έκαναν το επόμενο επιχειρηματικό τους βήμα, εξαγοράζοντας
τους κεφαλαιούχους την Ανώνυμο Βιομηχανική και Εμπορική Εταιρεία Θεσσαλονίκης, πρώην
τέχοντας στη διοίκηση. Με τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των εγκαταστάσεων κατόρθωσαν
την εταιρεία σε μία από τις μεγαλύτερες και πιο σύγχρονες της Μεσογείου. Το 1933 οι αδελφοί
μετείχαν και στην εταιρεία Κυλινδρόμυλοι Αθηνών Α.Ε.

Διετέλεσε πρόεδρος του ΕΒΕΠ κατά το διάστημα Ιούνιος 1929-Μάρτιος 1933. Υπήρξε από το 1929
μέλος του Συλλόγου Προστασίας Ελληνικών Προϊόντων (1931).

Ανέλαβε την προεδρία του ΣΕΒΒ τη δύσκολη περίοδο Φεβρουάριος 1939-Ιανουάριος 1941.
Πρόεδρος του διοικητικού του συμβουλίου επί σειρά ετών.

Ο Κ. Πανούτσος ανέπτυξε έντονη δράση από τη θέση του προέδρου του ΣΕΒΒ για την αντιμετώπιση της
έλλειψης τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης. Έτσι, κατά τους πρώτους μήνες της Κατοχής, με τη
προέδρου του Συνδέσμου, κατόρθωσε να αναχωρήσει για την Ελβετία, με σκοπό να έρθει σε επαφή με
τους εταίρους και να εξασφαλίσει την αποστολή τροφίμων στην χειμαζόμενη από πείνα κατεχόμενη Ελλάδα.
Οι προσπάθειές του αυτές συνέβαλε στην εξαίρεση της Ελλάδας από τον οικονομικό αποκλεισμό και στην ακεραιότητα
της τροφής, φαρμάκων κ.ά. μέσω του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού.

των γερμανικών αρχών.¹⁰ Η νομισματική κρίση, που μόλις έδειχνε τα σημάδια της, έμελλε να βαθαίνει όλο και πιο πολύ, όσο εδραιωνόταν η ξένη Κατοχή.

Με την έλευση του φθινοπώρου του 1941 και με τη χώρα υπό τριπλή πια Κατοχή, φάνηκαν πλέον καθαρά οι ελλείψεις τροφίμων στα αστικά κέντρα, ιδιαίτερα στην Αθήνα και στον Πειραιά. Η προσοχή τώρα στρέφεται στην οργάνωση συσσιτίων και στην εξασφάλιση τροφίμων για την επιβίωση του λαού. Ο ΣΕΒΒ, με αντιπρόσωπο τον Ηλία Ηλιόπουλο, μετείχε στην ειδική επιτροπή των υπουργείων Εργασίας και Επισιτισμού για τη συγκρότηση βιομηχανικών συσσιτίων. Ωστόσο, αν και ο Σύνδεσμος είχε εξασφαλίσει την προτεραιότητα των βιομηχανικών συσσιτίων μαζί με τα νοσοκομειακά, δεν μπορούσε να τα υλοποιήσει λόγω έλλειψης τροφίμων.¹¹ Την ίδια εποχή, το υπουργείο Εργασίας εισηγήθηκε την αύξηση του ημερομισθίου κατά 120%, επιφέροντας τις έντονες αντιδράσεις του ΣΕΒΒ. Ο Σύνδεσμος επέμεινε ότι το πρόβλημα του εργατικού πληθυσμού θα μπορούσε να επιλυθεί, εφόσον η κυβέρνηση αναλάμβανε τις ευθύνες της και επέτρεπε την έκδοση διατακτικών αγοράς και μεταφοράς τροφίμων από την επαρχία.¹²

Πάντως, προς τα τέλη του Οκτωβρίου, με τη μέριμνα του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, οριστικοποιήθηκε η αποστολή τροφίμων στην Ελλάδα μέσω Τουρκίας. Στη σχετική Επιτροπή του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (ΕΕΣ), η οποία επιφορτίστηκε με τη διαχείριση αυτής της ενίσχυσης, συμμετείχε ως μέλος και ο πρόεδρος του Συνδέσμου, Κοσμάς Πανούτσος. Σε ανακοινώσεις του προς τη διοικητική επιτροπή του ΣΕΒΒ, μιλούσε για 50.000 τόνους τροφίμων αξίας 10.000.000 δολαρίων. Κατά πρώτον θα διανέμονταν σε νοσοκομεία και σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, ενώ αργότερα για τη λειτουργία λαϊκών συσσιτίων στα αστικά κέντρα. Ορισμένη ποσότητα θα διατίθετο και για τα εργατικά συσσίτια των βιομηχανιών.¹³

Σε αυτή την κατεύθυνση, ο Σύνδεσμος είχε απευθύνει εγκύκλιο στα μέλη του για να αναφέρουν τον αριθμό των απασχολούμενων και, για όσες βιομηχανίες δεν είχαν θέσει ακόμη σε λειτουργία συσσίτια, να δηλώσουν την πρόθεση για τη δημιουργία τους. Ο ΣΕΒΒ υπέβαλε τα στοιχεία στην υπηρεσία του ΕΕΣ, η οποία και κατήρτισε πίνακα βιομηχανιών που δικαιούνταν να συμμετάσχουν στην κατανομή τροφίμων του πρώτου αυτού φορτίου. Επιπλέον ο Πανούτσος τόνιζε ότι, εφόσον τα τρόφιμα διατίθεντο δωρεάν, ο βιομηχανικός κόσμος θα ενίσχυε τον ΕΕΣ με ανάλογο χρηματικό ποσό, για να μπορέσει ο αρμόδιος φορέας να συνεχίσει το σημαντικό έργο του.¹⁴ Με όλες αυτές τις ενέργειες ο βιομηχανικός κόσμος προσπάθησε να συμβάλει στην ανακούφιση του δοκιμαζόμενου ελληνικού λαού, τον τρομερό χειμώνα του 1941-1942.

